

Naturvårdsenheten
Anna Gustafsson
0155-26 40 00

Datum
2008-06-19

Dnr
521-11534-2005

Skötselplan för Lotsängsbackens naturreservat

Foto: Anna Gustafsson

Postadress
611 86 NYKÖPING

Besöksadress
Stora torget 13

Telefon
0155 26 40 00 växel

Telefax
0155 - 26 46 80

E-post
lansstyrelsen @d.lst.se

Organisationsnr
202100-2262

Postgiro
35174-2

Bankgiro
5051-8653

Internet
www.d.lst.se

Datum
2008-06-19

Dnr
521-11534-2005

Innehållsförteckning

<i>BESKRIVNING AV RESERVATET</i>	3
1. Syfte med reservatet.....	3
2. Uppgifter om reservatet.....	3
3. Naturgeografiska förhållanden.....	4
4. Historisk och nuvarande markanvändning	4
5. Biologiska värden	5
6. Geovetenskapliga/hydrologiska värden.....	6
7. Kulturhistoriska värden	6
8. Värden för friluftsliv och forskning.....	6
<i>PLAN FÖR RESERVATETS SKÖTSEL</i>	7
1. Skötselområden med bevarandemål och åtgärder.....	7
2. Friluftsliv	8
3. Uppföljning	8
4. Sammanfattning och prioritering av skötselåtgärder	9
5. Skötselplanekarta.....	10
6. Källförteckning	11

Datum
2008-06-19

Dnr
521-11534-2005

BESKRIVNING AV RESERVATET

1. Syfte med reservatet

Syftet med reservatet är att skydda området mot exploatering samt att bevara den rika, värmekrävande floran av lundväxter, de gamla träden med flera ovanliga arter knutna till sig och att bevara den skogliga kontinuiteten och dynamiken med naturlig förnygring och bildandet av död ved. Syftet är även att bevara den värdefulla naturtypen ”Ädellövskog i branter” i gynnsamt tillstånd.

2. Uppgifter om reservatet

Objektnummer	0402018
Län	Södermanlands län
Kommun	Trosa
Socken	Trosa-Vagnhärad
ID-punkt	x = 6529130, y = 1600540
Areal	12,7 ha
Natura 2000-område	Lotsängsbacken (SE0220130)
Naturgeografisk region	Sörmlands och norra Götalands skärgårdar
Kulturgeografisk region	Skärgården
Uppskattade arealer av olika naturtyper i reservatet:	
- Skogsmark	ca 12 ha, varav 10 ha produktiv
Tallskog	ca 1,2 ha
Triviallövskog	ca 1,2 ha
Ädellövskog	ca 6,2 ha
Triviallövskog med ädellöv	ca 1,2 ha
- Impediment	ca 2,2 ha
- Övrigt (lövblandad barrskog, övrig öppen mark, friluftsanläggning)	ca 0,7 ha
- TOTALT	ca 12,7 ha

Datum
2008-06-19

Dnr
521-11534-2005

**Rapporterade Natura 2000-
naturtyper (*) och arter
enligt EU:s art- och
habitatdirektiv:**

- Ädellövskog i branter (9180) Ca 8,8 ha

(*) Arealuppgifterna för de rapporterade Natura 2000-naturtyperna är preliminära och kan komma att ändras efter genomförd basinventering.

Prioriterade bevarandevärden

- *Naturtyper* Ädellövskog, hassellund
- *Strukturer (landskapselement)* Grova träd, hålträd, lågor
- *Växt- och djursamhällen* Värmekrävande växter och svampar samt lavar och svampar knutna till gamla, grova träd
- *Arter* Svart trolldruva, liljekonvalj, lungört, vårärt, skogsbingel, hässleklocka, blekspikar, lömsk flugsvamp, blekticka, oxtungsvamp, scharlakansvaxskivling, kattuggla.
- *Friluftsliv* Informationsskyltar, parkeringsplats, stigar, utsiktsplats med bord och bänk

3. Naturgeografiska förhållanden

Lotsängsbacken utgörs av en ca 800 meter lång bergsrygg vid Lagnö, ca 3 km söder om Trosa. Lotsängsbacken omges av lermarker (f d åkermarker) där Trosa golfklubb har sin golfbana. Uppe på bergsryggen dominerar berg i dagen och mark med ett tunt jordtäckte. Längs med sidorna finns grovblockig morän. Berggrunden består av gnejs med sedimentärt ursprung.

4. Historisk och nuvarande markanvändning

Enligt häradskartan, kartlagd åren 1897-1901, utgörs de centrala delarna av åsen av barrskog och slänterna av lövskog. Lövskogen i slänterna har varit glesare än den är idag, vilket kan utläsas av gamla ekonomiska kartan som flygfotograferades 1954 och kartlades 1958. Där syns att skogen är luckigare vilket gör att ljusinsläppet från söder och sydväst var större. Den sydöstra delen av Lotsängsbacken har fram till mitten av 1950-talet nyttjats som betesmark.

Datum
2008-06-19Dnr
521-11534-2005

5. Biologiska värden

Lotsängsbacken består av ett lundområde i slutningen omkring en markant bergsrygg. I lundområdet växer en ädellövskog med en rik och för länet ovanlig flora med flera ovanliga värmekrävande lundväxter. Sannolikt är floran en rest från en varmare tidsperiod då dessa värmekrävande arter var vanligare i dessa trakter. Även de grova träden är intressanta genom sin förekomst av ovanliga lavar och svampar. De moränrika slänterna längs med sidorna av bergsryggen är bevuxna med ädellövskog med trädslagen ek, lind, alm, ask och lönn, främst i den södra och västra delen samt triviallövbstdånd (asp, björk, sälg) med inslag av ädla lövträd och gran i norra delen. I norra delen finns även ett bestånd med grova aspar. I vissa delar av slänten mot sydväst och i öster finns ett väl utvecklat buskskikt av hassel. Här växer även oxel, rönn, hagtorn, olika rosväxter och slån. I kanterna mot den omgivande golfbanan finns ett antal invuxna gamla, grova ekar. Under krigsåren på 1900-talet förekom en del avverkning av lövträd, främst lind. Spår av detta syns på ett antal lindar i området där de avverkade träden skjutit stubbskott och därigenom fått ett buskliknande växtsätt. I området finns död ved i form av lågor och flera äldre träd med bohål, bl a för kattuggla.

Uppe på bergsryggen finns en platå som är bevuxen med en gles tallskog och en fattigare markvegetation med bl a blåbär, ljung och renlavar.

Tabell 1. Rödlistade arter, signalarter samt andra skyddsvärda arter registrerat i objektet. Notera att tabellen bygger på inventeringarna som finns i källförteckningen. Rödlistekategori följer Gärdenfors, U. (ed.) 2005. *Rödlistade arter i Sverige 2005*. ArtDatabanken, SLU, Uppsala. VU = sårbar, NT = missgynnad, LC = livskraftig (har tidigare varit rödlistad). (S) = signalart enligt Skogsstyrelsen.

Svenskt namn	Latinskt namn	Rödlistad/ signalart	Notering
Blåsippa	<i>Anemone hepatica</i>	S	Mullrik skogsmark
Hässleklocka	<i>Campanula latifolia</i>	S	Mullrik, vältränerad mark, lövskog
Lind	<i>Tilia cordata</i>	S	Värme, vältränerad jord
Lundbräsmå	<i>Cardamine impatiens</i>	S	Stenig mullmark
Lundelm	<i>Elymus caninus</i>	S	Näringsrik mark, lundar
Ramslök	<i>Allium ursinum</i>	S	Näringsrik mark
Rankstarr	<i>Carex elongata</i>	S	Mullrik mark
Tandrot	<i>Cardamine bulbifera</i>	S	Mull, näringsrikt, skugga
Svart trolldruva	<i>Actaea spicata</i>	S	Vältränerat, mullrikt
Underviol	<i>Viola mirabilis</i>	S	Vältränerat, mullrikt
Vippärt	<i>Lathyrus niger</i>	S	
Vårärt	<i>Lathyrus vernus</i>	S	Vältränerat, mullrikt
Vättersos	<i>Lathraea squamaria</i>	S	Parasit på hassel, ask, lind m fl lövträd och gran. Mull, vältränerat
Gulpudrad spiklav	<i>Calicium adpersum</i>	S	På grov ek, alm, lind
Rödbrun blekspik	<i>Sclerophora coniophea</i>	NT	På gamla grova ekar
Smalgrynsnäcka		LC	I sydvästslänten, knuten till lundmiljöer
Lömsk flugsvamp	<i>Amanita phalloides</i>	S	Rika ädellövskogsmiljöer
Oxtungsvamp	<i>Fistulina hepatica</i>	NT	På grov ek

Datum
2008-06-19Dnr
521-11534-2005

Scharlakansvaxskivling	<i>Hygrocybe punicea</i>	NT	I lund- och ädellövskogsmiljöer
Blekticka	<i>Pachykytospora tuberculosa</i>	NT	På 4 ekar i området, i bestånd av gammal ek
Skålporing	<i>Porotheum fimbriatum</i>	-	Ovanlig skinnsvamp, växer på murken ved i rikare miljöer
Kattuggla	<i>Strix aluco</i>	LC	Häckar i lövrika miljöer med gott om hålträd

Lotsängsbacken är både ett naturreservat och ett Natura 2000-område. Natura 2000-området har samma avgränsning som naturreservatet. Lotsängsbacken är ett område som uppmärksammas i en riksinventering av ädellövskog. I inventeringen har området klassats som klass 1, vilket är den högsta klassen. Lotsängsbacken har även beskrivits i Naturvårdsprogrammet och även här klassats i den högsta klassen.

6. Geovetenskapliga/hydrologiska värden

Åsslutningens grovblockiga morän i kombination med sydvästläget ger ett varmt, väl-dränerat och torrt mikroklimat som gynnar flera värme-krävande arter.

7. Kulturhistoriska värden

I Lotsängsbackens naturreservat finns ett antal ekar som vittnar om att området tidigare varit öppnare. Den sydöstra delen av Lotsängsbacken har fram till mitten av 1950-talet nyttjats som betesmark.

8. Värden för friluftsliv och forskning

Lotsängsbackens omgivning, med bl a havsviken Lagnöviken, är natursköna och utsikten från den i landskapet markanta Lotsängsbacken är vacker. Reservatet är lättillgängligt och närheten till golfbanan i kombination med nya informationstavlor och nya stigar kan locka en bredare besöksgrupp till reservatet.

Ädellövskogen i Lotsängsbacken har varit känt bland botaniker sedan 1950-talet och utgör en av länets förnämsta ädellövskogar i branter. Den sydvända sluttningen gör att flera lundväxter med en normalt mer sydlig utbredning har hittats i området. Dessa arter gör detta reservat intressant för förståelsen om arters utbredning.

Datum
2008-06-19

Dnr
521-11534-2005

PLAN FÖR RESERVATETS SKÖTSEL

1. Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

Reservatet är indelat i två skötselområden, se skötselplanekartan på sidan 10. Skötselområdena är:

- 1: Ädellövskog
- 2: Tallskog

Skötselområde 1: Ädellövskog (totalt ca 8,8 ha)

Beskrivning

Detta skötselområde består av ädellövskog som växer i sluttningen omkring bergsryggen som går i sydost-nordvästlig riktning i reservatet. Framför allt i sydvästsluttningen växer en mycket rik flora med flera ovanliga och värmekrävande arter, t ex skogsbingel, ramslök, hässleklocka, trolldruva, underviol, etterkremla och lömsk flugsvamp. I området finns en lång rad signalarter knutna till gamla träd och en mullrik mark samt ett antal rödlistade arter (se tabell 1, sidan 5). På norra sidan är marken skuggigare och här dominerar bl a liljekonvalj, vitsippa, lundgröe, piprör och olika sorters ormbunkar. I skötselområdet finns ett rikt träd- och buskskikt med flera grova, gamla lövträd och gott om död ved.

Bevarandemål

- Arealen "Ädellövskog i branter" ska vara minst 8,8 ha.
- Död ved av olika trädslag skall förekomma med minst 20 kubikmeter/hektar.
- För naturtypen typiska arter så som svart trolldruva, liljekonvalj, lungört, vårärt, skogsbingel, hässleklocka och blekspikar skall finnas kvar och ej minska i antal.
- I området skall det finnas minst så många rödlistade arter och signalarter som idag (se tabell 1, sidan 5).

Skötselåtgärder

- En försiktig friställning av invuxna grova, gamla ekar.
- Vid behov ska inväxande gran och sly tas bort för att inte konkurrera med ädellövträden.
- Spara all död ved som bildas.

Skötselområde 2: Tallskog (totalt ca 3,9 ha)

Beskrivning

Detta skötselområde består av två separata höjdplatåer uppe på åsryggen bevuxna med gles tallskog, gran och triviallöv såsom asp och björk. Markvegetationen här är fattigare och domineras av ris så som blåbär, lingon och ljung.

Datum
2008-06-19

Dnr
521-11534-2005

Bevarandemål

- I skötselområdet ska skogens naturliga dynamik med stormfällningar, bildandet av död ved och naturlig föryngring upprätthållas.

Skötselåtgärder

- Låt all död ved som bildas genom t ex stormfällningar ligga kvar.

2. Friluftsliv

Beskrivning

Parkeringsplats finns i anslutning till den intilliggande golfbanan. Idag finns två gamla informationstavlor om Lotsängsbackens naturreservat som är i dåligt skick. Dessa ska bytas ut mot nya skyltar. En stig går runt reservatet, precis i kanten mot golfbanan. En ny stig ska röjas och märkas upp till en utsiktsplats med bord och bänk uppe på den östra platån, med utsikt över Lagnöviken.

Bevarandemål

- Två väl underhållna informationsskyltar ska finnas i reservatet.
- En väl underhållen stig runt reservatet och en upp till den östra platån ska finnas i reservatet.
- En rastplats med bord och bänk ska finnas på den östra platån. Härifrån ska det vara utsikt över Lagnöviken.

Skötselåtgärder

- Ta fram nya informationsskyltar och placera dem på de platser som är markerade i skötselplanekartan (sidan 10).
- Röj stigar och märk ut stigarna så att det är lätt att följa dem.
- Placera ut bord och bänk i trä på rastplatsen på platån i öster.
- Röj vid behov bort vegetation så att det är havsutsikt från rastplatsen.

3. Uppföljning

Uppföljning av bevarandemål

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs varje år för:

- Informationsskyltar
- Stigar
- Rastplats

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs vart 12:e år för:

- Typiska arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs vart 24:e år för:

- Utbredning av naturtyper
- Strukturer

Datum
2008-06-19

Dnr
521-11534-2005

Uppföljning av skötselåtgärder

Entreprenörer ansvarar för dokumentation av vilka åtgärder som genomförts och när de genomförts.

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av genomförda skötselåtgärder sker i slutet på varje år, de år då åtgärder genomförts.

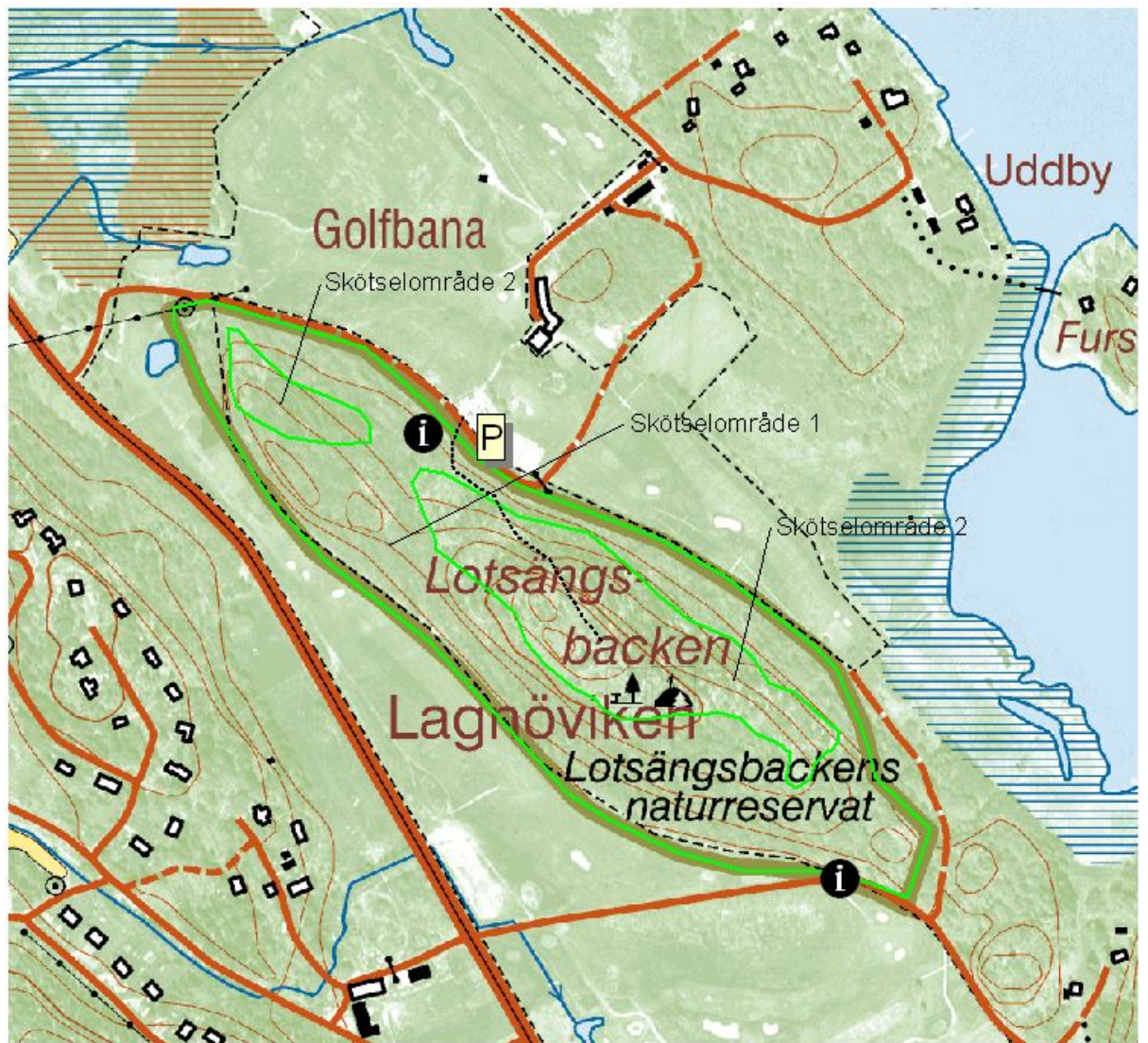
4. Sammanfattning och prioritering av skötselåtgärder

Skötselåtgärd	När	Var	Prioritet	Finansiering
Ta bort inväxande gran och sly för att inte konkurrera ut ädellövträden	Vid behov	Skötselområde 1	1	Skötselanslag
Spara all död ved som bildas	Kontinuerligt	Hela reservatet	1	Skötselanslag
Sätt upp nya informationsskyltar	2008-2010	Friluftsliv	1	Skötselanslag
Röjning och uppmärkning av stigar	2008-2010	Friluftsliv	1	Skötselanslag
Placera ut bord och bänk samt ev. röjning för utsikt från rastplats	2008-2010	Friluftsliv	2	Skötselanslag
Uppföljning av skötselåtgärder	Efter åtgärd	Samtliga områden	1	Skötselanslag
Uppföljning av bevarandemål	Skyltar och stigar varje år. Övriga mål vart 12:e år, respektive vart 24:e år.	Samtliga områden	1	Anslag för uppföljning

Datum
2008-06-19

Dnr
521-11534-2005

5. Skötselplanekarta

© Lantmäteriet, 2006. Ur Geografiska Sveriges data, 106-2004/168-0

Lotsängsbackens naturreservat

0 100 200 300 meter

Teckenförklaring

Skötselområden

1 = Ådellövskog

2 = Tallskog

Stig Lotsängsbacken

P Parkeringsplats

i Informationsskylt

Utsiktsplats

Rastplats

Datum
2008-06-19

Dnr
521-11534-2005

6. Källförteckning

- Adoxa Naturvård, Elmhag, Jan. *Inventering av kärlväxtfloran i tio Natura 2000-områden i Södermanlands län*. År 2002.
- Ekonomiska kartan över Sverige*. Flygfotograferad 1954 och kartlagd 1958. Kartblad 09I 5a.
- Gärdenfors, U. ed. ArtDatabanken, SLU, Uppsala. *Rödlistade arter i Sverige 2005*. 2005.
- Häradskarta*. Kartlagd åren 1897-1901.
- Länsstyrelsen i Södermanlands län. *Förslag till bevarandeplan för Lotsängsbacken, Trosa kommun*. D nr: 511-10808-2004.
- Länsstyrelsen i Södermanlands län. *Resolution angående fridlysning av naturminne*. Beslutsdatum: 1962-09-21. D.nr. IIIR19 3 62.
- Länsstyrelsen i Södermanlands län. *Sörmlands natur, Naturvårdsprogram*. Objekt nr 80-140 (klass I). 1991.
- Länsstyrelsen i Södermanlands län. *Inventering av ädellövkogar i Södermanlands län*. Objekt Tureholm nr. 148, klass I. År 1985.
- Nordiska ministerrådet. *Naturgeografisk regionindelning av Norden*. NU-serien B 1977:34.
- Olfsson, D., Rydberg, H. och Toresson, H-G. *Svampfloran i tolv sörmländska lövkogar*. Regional miljöövervakning. Rapport M-2002:1. Länsstyrelsen i Södermanlands län. År 2002.
- Rydberg, H. och Wanntorp, H-E. Botaniska sällskapet i Stockholm. *Sörmlands flora*. 2001.
- Rydberg, H. *Inventering av knappåslavar på gamla ekar i Sörmland*. Opubl. Manuskript. 1990.
- Sveriges Geologiska undersökning. *Jordartskartan 10H NV*. Digital utgåva. 1986.
- Sveriges Geologiska undersökning. *Berggrunden i Södermanlands län med malmer, industriella mineraler och bergarter*. Nils-Gunnar Wik, Arne Sundberg och Anders Wikström. Rapporter och meddelanden nr. 100. Uppsala 1999. Kartbilaga.
- Södermanlands Hembygdsförbund. *Sörmlandsbygden 1988:2*, årsbok utgiven av Södermanlands hembygdsförbund. 1988.
- Toresson, H-G. *Kommentarer till intressantare arter svamp funna år 2001 på områdena 1) Tullgarns västeräng i Trosa-Vagnhärads f:g, 2) Lotsängsbackens NR i Trosa landsf:g och 3) Stäksö i Bälinge f:g i Södermanlands län*. Stencil. Stockholm 2001-12-09.